

บทคัดย่อ

การสืบทอดประเพณีและพิธีกรรม หัวใจอยู่ที่การถอดสารัตถะซึ่งแทรกแฝงอยู่ในประเพณีและพิธีกรรม ที่เป็นกรณีศึกษาวิจัย อันเป็นประดุกถอดลายแทงออกมาให้เห็นชัด แล้วนำมาสืบทอดในลักษณะร่วมสมัย คือประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบันในเชิงบวกหรือเชิงสร้างสรรค์ โดยตั้งสมมติฐานว่า ประเพณีและพิธีกรรมที่มีมานับนานนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวโยงทั้งทางตรงและทางอ้อมกับ “ปัจจัยจำเป็นพื้นฐาน” ของมนุษย์ อันได้แก่ “อาหารการกิน” “เครื่องนุ่งห่ม” “ที่อยู่อาศัย” และ “การรักษาโรค” ซึ่งวิวัฒนาการมาโดยลำดับ จนตกผลึกเป็น “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ที่เหนือกว่าความหมายของคำว่าวิจัยด้วยซ้ำไป เพราะมีลักษณะเป็น “ญาณทัสสนะ” หรือ “การหยั่งเห็น” อันเป็นบทเรียนเกิดจากการปฏิบัติลองผิดลองถูกจนลงตัวมานับนานนับร้อยนับพันปี

ความหมายของการวิจัย สำหรับกรณีศึกษาเรื่องนี้ จึงอยู่ที่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ หาสารัตถะที่แทรกแฝงอยู่ดังกล่าวแล้ว โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ศึกษาวิจัยกรณีตัวอย่างเป็นแนวทางการสืบทอดเป็นทุนทางสังคมภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปสารัตถะที่ค้นพบเป็นกรณีตัวอย่างเพื่อการสืบทอด แยกเป็นกรณี คือ

๑. การสร้างที่อยู่อาศัย หรือการปลูกเรือนไทยภาคใต้ จะพิถีพิถันมาก เพราะเน้นจะให้เป็นที่อยู่อาศัยของ “คน” ซึ่งต่างไปจากของสิ่งอื่นที่ไม่ใช่คน ฉะนั้น การเลือกพื้นที่ตั้งเรือน ถ้าเป็นที่ “ราบ” หรือ “ราบเป็นหน้ากลอง” ซึ่งเป็นที่เหมาะสมกับคน ก็กำหนดว่าดี โดยไม่มีเงื่อนไขอื่น ๆ แต่ถ้า “สูง” หรือ “ต่ำ” ที่ควรเป็นที่อยู่ของสิ่งอื่นมากกว่าคน ก็กำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ไว้อีกมาก เช่น สูงหรือต่ำทิศไหนจึงจะดีหรือไม่ดี เป็นต้น

๒. การทำนาข้าวนั้น ต้องให้สอดคล้องสมบูรณ์อย่างยิ่งในทุกด้าน ถึงขั้นที่เรียกว่า “ถึงพร้อม” จริง ๆ ดังเช่น สัญลักษณ์ในยันต์ “หัวใจแม่โพสพ” ที่ใช้ในพิธีกรรมทำขวัญข้าว อันประกอบด้วยรูปแม่โพสพถือรวงข้าว ทรงปลาแหวกว่ายแหล่งน้ำ มีรูปแม่ธรณีบีบมวยผมให้ความชุ่มชื้นแก่แผ่นดิน ถอดความว่า “หัวใจ” ของนาข้าว นั้น คือดินและน้ำที่ถึงพร้อมด้วยประโยชน์ต่อข้าว จึงจะทำให้ข้าวเจริญงอกงาม ทั้งมีภูมิคุ้มกันจากพิษภัยต่างๆ ได้ด้วย

๓. การภาวนาคาถาพระเจ้า ๕ องค์ จะต้องสาธยายทุกวัน ทั้งกำหนดให้ใช้เสกน้ำล้างหน้าพร้อมกำหนดว่าภาวนาแล้วทำสิ่งชั่วร้ายไม่ได้ ซึ่งก็คือกุศโลบายให้คนพร้อมกันละเว้นความชั่วอันเป็นเป้าหมายสร้างยุค “พระศรีอารีย์” ที่คนจะมีสันติภาพอย่างถาวรถาวร

๔. ฤกษ์ยามที่ถือว่าดีที่สุด กำหนดไว้เพื่อเป็นอุบายให้เตรียมการจบถึงเวลาที่ “พร้อม” ที่สุด ฉะนั้น การลำดับฤกษ์ยามอย่างละเอียดจะต้องกระทำพร้อม ๆ กันไปกับการเตรียมการอื่น ๆ ซึ่งจะค่อย ๆ พร้อมมากขึ้นตามลำดับ จนกระทั่ง “พร้อมที่สุด” อันจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดอีกด้วย

ความคิดรวบยอดของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้คือ การศึกษาเพื่อนำสติปัญญาที่บรรพบุรุษได้ศึกษาค้นคว้าจนได้องค์ความรู้ที่ลงตัวที่สุดแล้วมาสืบทอดเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม โดยวิเคราะห์ว่ายังไม่มียังไม่มีสิ่งใหม่ๆ ดังเช่นเทคโนโลยี เป็นต้น จะมาทดแทนได้ เพราะส่วนใหญ่ที่เห็นและเป็นไปในปัจจุบัน มักจะเป็นไปเพื่อ “ทำลาย” มากกว่า “สร้างสรรค์”

ABSTRACT

Evolution of culture and ceremonial practice Significant meaning of evolution evolved from agendas which seemed to be added but hidden from information which had been gathered through the mixture of cultural changes with ongoing practices. With appropriate analysis which brought about clarification of evolution, present is the ultimate product of it all. Its positive and/or negative points continued to upgrade evolution that would be the summation of culture and practices which have been carried forward for a long time. By enlarge, most if not all evolution seemed to be the foundation of forming direct or indirect basic necessary utilities for mankind such as food, clothing, shelters, and medicine. This concept continued to evolve as main ideas of knowledge for villagers which seemed to foresee their future as being more significant than using results of formal analysis as tools. In facts, it had been the resolutions that were listens to the actual testing through trials and errors for thousands of years.

Meaning of analysis to study these issues depends on testing and examining to discover most if not all pertinent information that could have been discovered.

The main idea was to study and analyze some examples to follow their trails to be used for long term improvement of Southern Thailand society.

Summary of discovered significant examples of cultural evolution by types are as following:

1. Construction of homes in Southern Thailand could be quite sensitive to the need for human living conditions as opposed to other things. For that reason, the selection for home location would be very important. If it was a flat or extremely flat land space, it would be suitable for erecting a home without other consideration. If the location was high or low land that might be used for other things, many considerations such as its height and directions would need to be examined further for the suitability.

2. To succeed in growing rice in the rice field, people would pray to gods of prosperity such as Mae Posope Goddess. They would create temporary statute of her heart to be used for rice growing initiation. Likewise, they would also create

her stature which showed her holding rice stalks. There would be fishes swimming in the pond with the statute of goddess of water squeezing water from her hair to moisturize the earth. The meaning to all these was to indicate that the heart of rice growing consisted of earth and water which were the most important ingredients for the healthy rice plants and preventing harms from interfering with their growth.

3. Chanting to salute to 5 gods needed to be done daily by using prepared water to clean their faces. They promised not to do bad things. This could be the strategy to stop people from being bad. By doing so, they would help to create Pra Sriarn era that would bring peace and prosperity to all.

4. The best time to start to do everything would be determined. Therefore, steps must be taken to come up with what that time would be in order to get the most successful results.

Focus of final analysis of studying these issues is educating us to bring about intelligence of our predecessors' discoveries as valuable knowledge to resolve problems. Moreover, it could be used to enhance society by examining new things such as high technology. From what has been seen, many new present discoveries seemed to destroy instead of creating.